

Söyleşi

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ YARATICI KÜLTÜR ENDÜSTRİLERİ ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ ARAŞTIRMACISI DR. ERMAN M. DEMİR İLE SÖYLEŞİ

Serhat Kaymas*

Erman M. Demir, 1999 yılında Sistem Mühendisliği lisans eğitiminin ardından 2004 yılında İstanbul Üniversitesi İşletme Anabilim Dalında yüksek lisans ve 2016 yılında Ankara Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalında doktora eğitimlerini tamamlamıştır. İnsan kaynakları alanında kamu ve özel sektördeki deneyimi ile yaratıcı çalışma üzerine araştırma ilgisinin kesişmesinden doğan motivasyonla, yaratıcı endüstriler ve yaratıcı emek konularında çalışmalarını sürdürmektedir. Hâlen Başkent Üniversitesi'nde, 'Yaratıcı Kültür Endüstrileri Araştırma ve Uygulama Merkezi' ekibiyle birlikte araştırmacı olarak ve İletişim Fakültesi bünyesinde lisans dersleri vererek çok yönlü bir çalışma temposu sürdürmektedir.

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi, İletişim Bilimleri Bölümü,

ahmetserhat.kaymas@windowslive.com

Söyleşi Tarihi: 24/06/2018

Başkent Üniversitesi'nin ağırlıklı olarak iletişim disiplinlerinde çalışan akademisyenler tarafından açılan Yaratıcı Kültür Endüstrileri Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin açılmasına yol açan gelişmeler ve ardındaki düşünceleri açıklayabilir misiniz?

2013 yılında Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi lisans öğrencilerinin iş yaşamına hazırlanması amacıyla insan kaynakları süreçlerini iletişim mezunlarına uygun olarak aktaran bir ders vermeye başladım. Bu dersin üç ya da dördüncü haftasında arka sıralardan bir öğrencinin itirazı yükseldi. Bu benim için oldukça şaşırtıcıydı çünkü o zamana kadar ders içeriği ile ilgilendiğini belli etmeyen birinden geliyordu. Özetle, ben film setlerinde çalıştım bu anlattıklarınız sinema sektöründe geçerli değil, siz başka bir dünyadan bahsediyorsunuz dedi. Önümdeki seçeneklerden biri bu itirazı savuşturmak, diğeri ise ne demek istediğini anlamak ve bu konuyu araştırmaktı. İlk lisans dersim olduğu için toyluktan mıdır bilinmez konuyu araştırmayı seçtim. İlk karşılaştığım şey “yaratıcı endüstriler” düşüncesi ve özellikle İngiltere ve Avustralya’da olmak üzere yükseköğretimdeki uygulamaları oldu. Gerçekten de itiraz eden öğrencimizin dediği gibi kendi kuralları ile işleyen farklı bir çalışma alanıydı. Klasik sektör sınıflamasını aşan ve yaratıcılık odağında birleşen bir politik ekonomik söylem ve bununla ilişkili bir çalışma biçimi. Bulduklarımı Dekan Prof. Dr. Ahmet Tolungüç ile paylaşarak ders içeriğine ekledim. Sağ olsun destekledi ve cesaretlendirdi. Toparlamak gerekirse, sektörde deneyim kazanmış, setlerde çalışmış bir öğrencimizin içeriğe dönük itirazı ve fakülte yönetiminin de desteği ile bu itirazın gerekçelerini ders içeriğine katmak ile başladı süreç. Sonrasında 2014 yılında Prof. Dr. Ali Haberal, Başkent Üniversitesi Rektörü olarak atandığında bu konu İletişim Fakültesinden doğan yenilikçi bir proje olarak kendisine sunuldu. Eş zamanlı olarak ben de araştırmalarımı derinleştirerek yaratıcı endüstriler konulu ilk makalemi yayınladım. 2016 yazında Ankara Kalkınma Ajansından teknik destek alarak merkezin kuruluşu için ilk çalıştayımızı gerçekleştirdik. Çalışmaya özellikle iletişim fakültesinden Doç. Dr. Senem Hızal, Doç. Dr. Günseli Bayraktutan ve Doç. Dr. Nihan Gider Işıkman başta olmak üzere pek çok fakülteden kıymetli katkılar verildi. Aynı yıl idari süreçler tamamlandı ve merkez kuruldu.

Deneyimli bir İletişim Fakültesi bir dizi olanağa sahipken -örneğin lisans, yüksek lisans, ya da doktora gibi- bir merkez olarak örgütlenmeyi tercih ettiniz. Bu yöndeki tercihinizde etkili olan unsurları açıklayabilir misiniz?

Bu konuda Ahmet Hocamın idari deneyimi ve öngöruları önemli rol oynadı. Çünkü mevcut yükseköğretim sistemi içinde daha önce yapılmamış bir şeyi yapmak, program açmak ya da bölüm yapılanmasına gitmek en hafif ifadeyle gecikmeli bir süreç olacaktı. Bazen de üniversite içinde ya da dışında hiç beklemediğiniz gerekçelerle çıkmaza girmesi mümkün. Çok sevdiğim bir hocamın tabiri ile Türkiye’de akademi oldukça muhafazakâr, yani değişime dirençli. Devletin yükseköğretimi düzenleme çabası bu muhafazakâr temelle birleşince sadece işlev ile doğrudan ilişkisini kurabildiğiniz yenilikleri açıklayabiliyorsunuz. Çünkü bürokratik karar alma mekanizmasının kademeleri genellikle anlaşılır ve bir üst kademeye kolay aktarabilir tekliflere sıcak bakıyor. Örneğin yeni bir meslek alanı için değişim çok daha kolay. Çünkü mezunlar şu işi yapacak ve ekonomiye katkı sağlayacak gibi basit ve işlevsel bir gerekçesi var. Ama yaratıcı kültür endüstrileri düşüncesi böyle kolayca işlevle ilişkilendirilemiyor. Disiplinler arası ve radikal biçimde yeni bir şey, klasik sektör algısına da ekonomik sınıflamalara da uymuyor. O nedenle bir merkez ile başlamak diğer paydaşların kavramı tanınması için iyi bir seçim oluyor. Sanırım yakın gelecekte yurt dışında olduğu gibi Türkiye’de de yaratıcı kültür endüstrileri başlıklı daha fazla lisans ya da lisansüstü program ile karşılaşacağız.

Türkiye’de İletişim Fakülteleri içerisinde “yaratıcı ve kültür endüstrilerine dair” ilk örgütlenmeyi gerçekleştirdiniz ve bu doğrultuda Richard Sennett’in,¹ bilgi toplumu çağında üniversitelerin değişen konumu üzerine yaptığı değerlendirmede olduğu gibi bir yetenek ve yaratıcılığa dayanan kariyer merkezlerinin, Türkiye’de süregiden iletişim eğitimine dair katkılarını ve sunduğu olanakları açıklayabilir misiniz?

Dünya Ekonomik Forumu raporlarında insan sermayesinin geliştirmesi ve bireylere yetenek kazandırılmasına büyük yer verilir. OECD raporlarında yaratıcılık en zor bulunan profesyonel yetenek olarak konumlanır. Bilgi ekonomisi ya da yaratıcı ekonomide bireylere özerk ve eşsiz kariyer izlekleri oluşturma imkânları sunulması hedeflenir. Çünkü bu yeni bağlamda kariyer doğrusal bir hayat anlatısı değil, riskler ve fırsatlarla dolu değişken bağlamlarda kendi özgün yollarını çizen bireylerin tekil eylemler örgüsüdür. Bazen de yenilikçi sonuçlar almak için ekipler içinde farklı yetenekleri olan bireyler birlikte çalışır. Bu bağlamda yaratıcılık bireysel başarı ve

¹ Richard Sennett (2016:86), henüz yaratıcı endüstriler ve oluşturduğu yeni ekosistemin öncesinde henüz 17. Yüzyılda “yeteneğe dayalı kariyer” merkezlerinin ve bu yönde kurumsallaşan bir eğitim algısının oluştuğunu belirtir.

ekonomik değer ile her zamankinden çok daha fazla ilişkili görülür. Böylece genç insanlara belirli mesleki kimlikler ve statülerle işaretlenmiş bir kariyer hedefi sunmak güçleşir. Onların bu değişken bağlamda kendi yollarını çizecek farkındalık düzeyine erişerek profesyonel yaşamları için gerekli yetenekleri seçmeleri, edinmeleri ya da edinmek için doğru yere başvurmaları gerekir.

Bence iletişim alanında yaratıcılığı deneyimlemek için fırsatlar sunan bu kariyer anlayışına çok ihtiyaç var. İletişim eğitiminde bu çok önemli çünkü lisans öğrencileri bilgi ve becerilerle donatılsa da sektörde karşılık bulan ve bu işi ancak ben yapabilirim diyen bir etikete (mühendislik ya da tıp diploması gibi) sahip olamıyorlar. Onlar çoğu zaman sahip oldukları donanımı ve bu donanımın kıymetini beraberce ispat etmek durumunda kalıyorlar. Bunu en iyi yapma yolu da kariyere daha geniş bir pencereden bakmak ve benliğimize daha da yaklaşan bu yeni çalışma biçimini anlamak sanırım.

Bu bakışı öğrencilerin paylaşması çok önemli. Eğer benim onlara gerekli olacak her şeyi öngörüp ğretebileceğimi, niversitenin bugünkü halinin onların profesyonel ihtiyaçlarının tamamını on yıllarca karşılayacağını düşünüyorlarsa akademiye gözlerinde fazla bytyorlar demektir. ğrenme ile ilişkilerini niversite derslikleriyle sınırlı tutmamalarını burada öğrendiklerini de kullanarak kendilerini geliştirmelerini tavsiye edebilirim.

Yaratıcı ve Kültür Endüstriler ile ilgili çalışmaların iletişim fakülteleri bünyesinde başlaması gerektiğine dair nasıl bir açıklama sunarsınız?

Öncelikle yaratıcı kültür endüstrilerinin sanat ve ilişkili alanlara çok daha yakın görüldüğünü belirtmek gerekir. Bu görüşün haklılık payı olsa da dijitalleşme ve alanının bu dijital dönüşümü kucaklama hızı bence iletişimi yaratıcı kültür endüstrileri için doğru adreslerden biri yapıyor. Bu konuda görsel sanatlar eğitiminde de önemli adımlar atılıyor elbette. Ama iletişim kuramlarındaki eleştirel yaklaşım ülkemiz için görece yeni olan bu alanın tartışılması için bence elverişli bir zemin. Sonuçta konunun sosyal bilimler açısından tartışılması çok önemli. Bahsettiğimiz değişim teklifi başka kültürlerin politik bağlamında evrilen bir düşüncenin ürünü ve Türkiye’de sağlıklı bir tartışma zemininde irdelenmesi gerekli görünüyor.

Bir başka açıdan bakarsak iletişim fakülteleri de böyle bir araştırma başlığının getireceği dinamizmden faydalanabilir. Yükseköğretimde iletişim fakültelerinin araç temelli bölüm/program ayrımları nedeniyle yaratıcı kültür endüstrileri düşüncesinin önerdiği bakış açısına ihtiyaç duyduğunu söylemek mümkün. Araçlar gündelik yaşama

yaklaşıp cebimizdeki telefonlar örneğindeki gibi pek çok işlevi kolaylaştırırken sembol üretimi ve yaratıcı üretimde ayrıcalıklı kalmak güçleşiyor. Bu elbette ki disiplinlerin önemini azaltmıyor ancak disiplinler arası ya da disiplinleri aşan çalışma ve araştırma alanlarına, programlara olan ihtiyacı arttırıyor. Bana göre yaratıcı kültür endüstrileri düşüncesi sektörleri ürünler ve araçlar; yani maddi zemin üzerine değil süreç yani yaratıcılık üzerine tanımlayarak çok önemli katkılar sunabilir.

Bu doğrultuda, iletişim fakültelerinde benzeri bir yapılanmayı öngören çalışmalar için bir değerlendirme gerçekleştirebilir misiniz?

Elbette. Başkent Üniversitesi Yaratıcı Kültür Endüstrileri Merkezi (YAKEM) kurulmadan önce yurt dışındaki örnekleri inceleme fırsatı bulmuştum. Lisans ve lisansüstü düzeyde yaratıcı kültür endüstrilerini ele alan farklı programlar var. Queensland Teknoloji Üniversitesinin (Avustralya) programı oldukça kapsamlı bir örnektir. Yaratıcı Endüstriler Fakültesi altında iletişim, tasarım ve yaratıcı pratikler (oyunculuk, animasyon, müzik ya da performans sanatları) okullarında farklı programların bir ya da birden fazlasında eğitim görmek mümkün. En nihayetinde bu da bir sınıflama ancak sanat ile iletişimi aynı akademik birimde buluşturma şansı öğrencilere çok daha geniş fırsatlar sunabiliyor. Ayrıca bu tür programlar geleceği şekillendirecek genç araştırmacılara bilimsel üretim için yön ve ilham veriyor. Şimdilerde iletişim fakültelerinde araştırdığımız bazı konular emeklilik tarihimize kadar tedavülde kalacak mı bundan şüpheliyim. Alana daha geniş bir perspektifle yaklaşmak araştırma ufkunu da geliştirecektir bence...

Benim hayal ettiğim yapılanma Leeds Üniversitesi'ne oldukça benzer. Orada bir yandan yaratıcı kültür endüstrileri söylemini şiddetle eleştiren David Hesmondhalgh araştırmalar yapıyor, bir yandan da farklı bir birim olan Kültür Enstitüsünde Sue Hayton yaratıcı kültürel sektör ile bağlantılar kurmak ve öğrencileri profesyonel yaşama hazırlamak için çalışıyor. Yani eleştirel ve ana akım aynı çatı altında üretime devam ediyor. Sonuçta akademik topluluk Readings'in ifadesiyle fikir ayrılığı temelinde örgütlenmiş heteronom bir grup olduğuna göre Türkiye'de de her ikisini birden yürütecek entelektüel toleransı bulacağımızı düşünüyorum.

Türkiye’de kültür ve yaratıcı endüstrilere dair bir akademik yazının da oluşumu dikkate alındığında, özellikle iletişim fakülteleri ve genç araştırmacılar için önerilerinizi alabilir miyiz?

Bu konuda öğrencilerimle paylaştığım bir formülü aktarmak isterim. 30 yıl kuralı. Bana göre şu anda irdelediğimiz konular en az 30 yıl öncesinden süzülen bilgi ve tecrübe ışığında şekillenmiş. Bu onları gereksiz yapmaz ancak tek başına yeterli olmadıklarını kabul etmek gerekir. İletişim alanındaki genç araştırmacılar hızla değişen bir dünyada en az gelecek 30 yıl boyunca entelektüel üretim yapmak durumunda, şuanda deneyimli bir hocanın izinden aynı araştırma alanında ilerlemek güvenli görünebilir. Fakat uzun vadede bunu sürekli kılmak zorlaşır.

Ben genç araştırmacılara araştırma konusu belirlerken meraklı ve cesur davranmalarını tavsiye edebilirim. Özellikle doktora düzeyinde bizlerden beklenen alana farklı bir bakış açısı ya da küçük de olsa bir yenilik sunmak. Yani bugün sunulan bilgiyi çok iyi öğrenip geleceğe dair bir projeksiyon yapabilmek gerekiyor. Artık alandaki devlerin gölgesi çalışmalarını sürdürmek için tek başına yeterli değil bence... Akademisyen kimliği üzerine yazdığım doktora tezimde karşılaştığım araştırma konusunu sakınan, sahiplenilen akademisyen imgesinin işi gittikçe zorlaşıyor. Çünkü değişimin temposu çok yüksek ve araştırma alanlarının kombinasyonlarından sürekli yeni konular ve yeni bakış açıları türetiliyor. Bu durumda konuları sahiplenmek yerine etkileşime açık olmak asıl enerji kaynağı oluyor. Çok değerli bir hocam şöyle der: Biz 8-10 yıldır akademik toplantılarda alanımızdaki paradigma değişimini tartışıyoruz, ama 8-10 yıldır referans verdiğimiz kaynakları ve kullandığımız sunumları değiştirmiyoruz. Kral’ın “Bana su verin!” dediği hikâyeye gibi. Etrafındaki herkes kendince kralın bu sözünü yorumlar, tartışır, hatta bazıları manzumeler düzer. Fakat hiçbiri su getirmez. Bence artık değişimden bahsetmeyi değil değişimi araştırma ve uygulama alışkanlığını alanlarımıza hâkim kılmalıyız. Bu konuda sektör oldukça ileride, örneğin TOBB Kreatif Endüstriler Meclisi Türkiye’nin bu alanda nasıl bir potansiyeli olduğunu açıkça gözler önüne seriyor. Ama bu konuda asıl sorumluluk bence akademinin omuzlarında. Bu açıdan genç araştırmacıların en önemli görevi akademiye taze fikirler, bakış açıları getirmek ve yeni sorular sormak bence.

Richard Howkins,² olabildiğince genel bir açıdan değerlendirildiğinde, aslında yaratıcılığın mutlaka ekonomik bir faaliyet olmadığını belirlemesine rağmen bir yandan da yaratıcılığın belki de “en keyifli” kısmının insanların fikirleri üzerinden gelir elde edebilmesi olduğunu söyler. Derginin alan dışı okuyucuları dikkate alınarak, bir merkez bünyesi içerisinde yaratıcılığın nasıl geliştirilebileceğine dair düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Müdür Yardımcımız Doç. Dr. Nihan Gider Işıkman ile birlikte yaratıcılık temalı yetişkin eğitimleri ve öğrenci etkinlikleri/projeleri yapıyoruz. Oradan aldığımız geri besleme ve daha önce yaptığımız araştırma sonuçları aynı düşüncede kesişiyor. Genç ya da yetişkin, tüm insanlar yaratıcı olmaya olumlu değer atfediyor, çoğunluğu yaratıcı çözümler ya da estetik semboller üreterek yaşamlarına zenginlik katmak istiyor. Temel sorun bunun nasıl gerçekleşeceği, yani yaratıcı olmaya çalışınca başımıza gelenler. Çünkü özünde yaratıcı bir sonuca ulaşmadan önce sürecin içinde saçma, gereksiz, yararsız, çirkin, garip vb. sıfatlarla nitelenebilecek pek çok şey üretmek çok doğal. Yani yaratıcılık sergilemek için hatadan korkmayan bir tavır, tam anlamıyla bir çocuğun cesareti lazım. Bu durumda yaratıcılığı geliştirmek için yargılardan arınmış korunaklı alanlara, kolayca ve utanmadan hata yapabilmeye ihtiyaç var. İnsanlar yaygın olarak zannedilenin aksine yaratıcı düşünme teknikleri öğrenmeye ihtiyaç duymuyor. Deneme yanılma yoluyla yaratıcı süreci yaşayacakları, özgür olacakları alanlar talep ediyor. Çünkü gündelik yaşam bizi mantıklı olmaya, ölçmeye hesaplamaya ittikçe, hayal gücümüzü geri plana atıp köreltiyoruz.

Bence yaratıcılığı birkaç pozitivist teknik üzerinden öğrenilecek bir şey olarak görmemeliyiz. Yaratıcılık bireyin, grubun ya da örgütün ürünü olsa da çevrenin etkisi altındadır. Geliştirilmesi için kültürel bağlamın elverişli olması çok önemli bir etken. Bu açıdan sabrımızı birbirimizi özellikle gençleri dinlemek, anlamak ve düşe kalka öğrenirken geçirilen zamanı hoş görmek için kullanmalıyız.

Türkiye’de yaratıcılığın geliştirilmesi ve eğitim arasındaki ilişkiyi değerlendirebilir misiniz?

² Howkins (2001:x), eserinde yaratıcılığın son kertesinde mutlak bir ekonomik ilişkiyi tanımlamadığını belirtir. Bununla birlikte, eserinin merkezinde yaratıcı endüstrilerin ülke ekonomileri için nasıl da yeni refah ve istihdam kaynakları olarak yükseldiğini ifade eder. Ancak, yukarıdaki tartışma ile ilgili olan düşünce Howkins’in, üstü örtülü olsa dahi, “yaratıcı merkezler” düşüncesini ve düşüncenin önemini belirlemesidir.

Eğitim ile yaratıcılık arasındaki doğal gerilimi iyi yönetmek gerekir. Eğitim planlıdır ve öğrenme hedefine odaklanır. Fakat yaratıcılık sonuçlar için aynı garantiyi vermez. Yani eğiticiler eğitimin hasılasına çok fazla önem verme alışkanlığına kapılırsa her yaratıcılık girişimi özünde gereksiz zaman kaybı olarak görülebilir. Bence eğitimde bilgiyi aktarmak yanında bilginin farklı şekillerde kullanılmasına, hiç aklımıza gelmeyen şekillerde uygulanmasına daha fazla yer açmak faydalı olabilir. Az önce de değindiğim gibi yaratıcılığı geliştirmek için eğitim anlayışımızı esnetmemiz hatalara daha fazla alan açmamız gerekiyor. Eğitimimiz oldukça kesin kriterlere tabi... Merkezi sınavlar, puanlar vb. Scott Adams'ın neşeli üslubuyla söylemek gerekirse yaratıcılık kendine hata yapma özgürlüğü tanımaktır. Eğitim sisteminde süreci öne çıkaran sonuçlarla çok da fazla ilgilenmeyen, sınırları belirlenmiş adacıklar oluşturmak iyi bir başlangıç olabilir.

şöyle bir örnek vereyim: Bir elektronik mühendisi adayını verili bilgiyi öğrenmek ve sunulan probleme uygulamaya ağırlık verdiğiniz bir eğitimden mezun ettiğinizi düşünün. Bir teknoloji şirketinde işe başlıyor ve soruyor: Hangi sorunu çözmeliyim? Oysa şirket ona okuldaki gibi belirli bir problem vermiyor. Ondan öncelikle süreci gözden geçirmesini, farklı paydaşların taleplerini anlamasını, alternatif yollar düşünmesini ve sorunları fark etmesini istiyor. Çünkü yeniliklerin kaynağı burada: İlişkisiz alanlardaki bilgiyi bir arada kullanmak yani yaratıcılık. Verili bir sorunu çözmek için kristalize zekâya, öğrenilmiş bilgiye daha fazla başvurulur. İkincisinde ise akışkan zekâyı, tanıdık olmayan sorunları anlama, tanımlama ve çözme yeteneğini kullanmak gerekir. Bu yaratıcılığa daha yakın bilişsel alandır. O yüzden çok prestijli üniversitelerden mezun olduğu halde iş yaşamında vasat olan mühendisler görülebiliyor. Tam tersi de. Türkiye'de eğitimin hangisine daha yakın olduğunu okuyucunun takdirine bırakıyorum.

Yaratıcı ve kültür endüstrilerine dair önemli bir eleştiri, söz konusu endüstriler içerisinde kültürün ticarileştirilmesi olduğu biçimde yöneltilir. Neo-liberal kamu politikalarının da artık ana akımlaştığı bu dönem içerisinde kültür ve yaratıcı endüstriler özelinden bakıldığında, bu endüstriler ile eğitimin ticarileştirilmesi arasındaki ilişkiyi nasıl tartışırsınız?

Eğitimin ticarileşmesi ile kastımız maddi gücü olanın eğitime erişebilmesi ise elbette eleştirilere katılır, fırsat eşitliği düzleminde herkese şans verilmesi gerektiğini söylerim. Ama kastımız iyi olan eğitimin kıymet görmesi, piyasadakine benzer arz-talep ilişkisi kurulması ise durum değişir. Çünkü burada paranın dışındaki kıymetler de geçerlidir.

Örneğin yıllarca emek veren, sınava çalışan öğrenci aldığı puan ile tercih yapıyor. Tercih eğilimleri ise üniversitelerin ve bazı bölümlerin emsalleri arasındaki kıymetini belirliyor. Bu mekanizma piyasaya benzese de özünde iyi olmak yolunda rekabeti besleyen daha açık bir mekanizma.. Bence öğrencilerin iyi ve kötü notları, kendilerine has öğrenme tempoları olabiliyorsa okulların da olmalı. Gelecekte esnek uzmanlaşmanın gerektirdiği yetenek setini kazanmak için fırsatlar sunan okulların, üniversitelerin talep görmesi ve başarılı kişilerce tercih edilmesi önemli. Böylece bölümler aynı konuyu yüzeysel olarak tekrar etmek yerine belirli güçlü yönlerine, araştırma ekollerine odaklanabilir.

Yaratıcı endüstriler özelinde yükseköğretim yaratıcı sektörler ile yaratıcı insan sermayesi arasındaki ilişkiyi kuran alanı temsil eder. Ayrıca bilginin üretilmesi yoluyla toplumu ve sektörleri besler. Bu ara konumun birey üzerinden yeteneğe odaklanması eğitimin kamusal işlevlerinin erozyonuna neden olabilir. Bireysel yaratıcılığı öne çıkaran; girişimci, yenilikçi ve adaptasyon becerileri gelişmiş mezunlar hedefleyen bir bağlamda öğrenmenin gerçekleşmesi ile ilgili sorumluluk sessizce eğitim kurumunun omuzlarından bireyin omuzlarına aktarılır. Eğitim artık bir kamu hizmeti değil bireylere sunulan, özgül şekillerde faydalanılan bir fırsata dönüşür. İşte bu noktada eğitimi ticari bir ürün olarak sunmak kolaylaşır. Çünkü yetenekleri geliştirmek ve kendini istihdam edilebilir kılmak bireyin, mezunun görevidir. Bunu başarmak için yaratıcılık, uyum sağlama becerisi, öğrenmeye açıklık ve teknik becerilerden oluşan gevşek bir yetenek setine sahip olması istenir. Birey seçim yapma ve kendini gerçekleştirme fırsatları ile beraber kendi kaderinin sorumluluğunu da üstlendiğinde kuruma hesap sormak güçleşir. Yaratıcı endüstriler politikalarının devleti sosyal refah görevlerinden kurtardığını iddia eden eleştirilerle benzerlikler taşır. Birey kendi yaratıcılığını ve yetenekleri kullanma özgürlüğü ile donatıldığında serbest rekabete tam anlamıyla açılmış olur. Tabiri caiz ise özgürlüğünün bedelini riskleri kabul ederek öder.

Bu tartışmada devletin, sivil toplum kuruluşlarının ve üniversitelerin odaklanması gereken nokta sınırın nereye çekileceğidir. Yani biz eğitimde yetenek üzerinden rekabeti ne ölçüde destekleyeceğiz? Hangi riskleri telafi etmek için tedbir alacağız? Gençler kendilerini geliştirsinler diye onları hangi zorluklar ile baş başa bırakacağız, nerede destek olmak için devreye gireceğiz? Bunu belirlemek için çok paydaşlı bir tartışmaya; sağlıklı tartışmak için ise yaklaşmakta olan değişimlerin toplumsal ve ekonomik etkilerini sorgulayan Moment Derginin bu sayısı gibi girişimlere ihtiyacımız var. Bu fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim.

Kaynakça

Sennett, R. (2016) *Saygı: eşit olmayan bir dünyada* (Ü. Bardak, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.

Howkins, J. (2001) *The creative economy: how people make money from ideas*. London: Penguin Publications.